

בס"ד*. מוצאי ש"ק פ' אמור, י"ג אייר** ,

אור לי"ד אייר, פסח שני, ה'תשל"ח

להבין ענין פסח שני, ומבאר אדמו"ר הצ"צ במאמרו ד"ה זה¹, דענין פסח שני יובן ע"פ שלשה הקדמות. הקדמה הא' היא ההפרש בין חודש הראשון (ניסן) וחודש השני (אייר) בעבודת האדם. דבחודש ניסן, שהנקודה בו היא יציאת מצרים, היא העבודה דסור מרע, היינו שהרע הוא בתקפו והעבודה היא להיות סור מרע, לצאת ולברוח מהרע, אתכפיא². והעבודה דחודש אייר [דענינו המיוחד של חודש זה שבו הוא נבדל משאר החדשים הוא שבכל יום בו ישנה מצוה מיוחדת (דספירת העומר)³] היא העבודה דספירת העומר, שענינה הוא⁴ בירור המדות והפיכתם לקדושה, אתהפכא. וזהו מ"ש⁵ באחד לחודש השני גוי' לצאתם מארץ מצרים, דעבודה הראשונה דיציאת מצרים, חודש הראשון, היא אתכפיא סט"א, ולאח"ז באה העבודה דאתהפכא, עבודה שני' ביציאת מצרים, חודש השני⁶. והקדמה הב' היא החילוק בין שני חדשים אלו בענין הספירות. דחודש הראשון הוא במלכות, ספירה הראשונה מלמטה למעלה, וחודש השני הוא ביסוד, ספירה השני⁷. ומבאר בהמאמר, דשני הקדמות אלו [ענינם של ניסן ואייר בעבודת האדם, וענינם בספירות] שייכים זה לזה, כמבואר בתו"א ד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים⁸ דהבירור שע"י השבטים (שהיו מרכבה לבחינת המלכות), בירור ראשון, הוא רק ביטול היש (דוגמת אתכפיא⁹), והבירור שע"י יוסף הצדיק, בחינת יסוד, בירור שני, הוא שיהי' נכלל באלקות, ביטול במציאות (דוגמת אתהפכא¹⁰). והקדמה הג' היא, דענין פסח, פסח מלשון דילוג וקפיצה¹⁰, הוא המשכה נעלית ביותר שאינה יכולה לבוא בדרך השתלשלות ורק בדרך דילוג, כמבואר בלקו"ת¹¹. ומבאר בהמאמר, דמזה מובן, שגם ענינו של פסח שני¹²

(* יצא לאור בקונטרס פסח שני — תשמ"ט, "לקראת פסח שני הבעל"ט . . מוצש"ק אמור תשמ"ט".
 (** יאַרצייט דהווי"ח וכו' הרב ישראל ארי' לייב, אחיו של — יבדל לחיים טובים — כ"ק אדמו"ר שליט"א.
 1) נדפס באוה"ת בהעלותך ע' שסז ואילך.
 2) תניא פל"א (מ, ב).
 3) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 263 ואילך. ובכ"מ.
 4) לקו"ת ויקרא ג, א. אמור ד"ה וספרתם (לה, ד). במדבר ביאור לד"ה ואהי' אצלו אמון (יט, א ואילך).
 ועוד. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ד"ה להבין ענין הספירה (ע' תמו. שם ע' תפט ואילך). ועוד.
 5) במדבר א, א.
 6) לקו"ת במדבר ג, א.
 7) זהו ח"ג קיז, ב — הובא בלקו"ת שם ובאוה"ת בהעלותך שם.
 8) וישב כח, א"ב.
 9) ראה סה"מ תקס"ה ח"ב ע' אי"ד (הובא באוה"ת בהעלותך שם) שמ"ן (בירור ראשון) הוא אתכפיא, וע"י המשכת מ"ד (בירור שני) נעשה אתהפכא.
 10) פרש"י עה"פ בא יב, יא. שם, יג. וראה מכילתא עה"פ שם, יג.
 11) שה"ש ד"ה קול דודי פ"ג (טו, סע"א ואילך). וראה גם לקו"ת צו יג, ד. ובכ"מ.
 12) כשמו — פסח שני.

הוא דילוג, המשכה שלמעלה מהשתלשלות. והחילוק בין פסח ראשון ופסח שני הוא בהמקום ובהענין שבו נמשכת המשכה זו. דבפסח ראשון כתיב¹³ ופסח הוי' על הפתח, שהמשכה שבדרך דילוג (ופסח) היתה בפתח, ספירת המלכות¹⁴, ובנפש האדם — ביראה תתאה (זה השער להוי'¹⁵) שהיא השורש דסור מרע¹⁶, וההמשכה שבדרך דילוג שבפסח שני היא בספירת היסוד, שענינה בנפש האדם הוא ההתקשרות והאהבה¹⁷, שעיי"ז נהפכים המדות שלו לקדושה, אתהפכא.

ב) ואולי יש להוסיף, שהמעלה דפסח שני לגבי פסח ראשון היא לא רק שהדילוג דפסח שני נמשך במקום נעלה יותר, אלא שגם הדילוג עצמו הוא דילוג נעלה יותר. וכמובן גם מזה שנקרא בשם פסח שני, דפירוש הפשוט דפסח שני הוא לא (רק) שהפסח (הדילוג) נמשך בדרגא דשני אלא ש(גם) הפסח (הדילוג) הוא שני, דילוג נעלה יותר מהדילוג דפסח ראשון. ומ"ש בהמאמר דפירוש פסח שני הוא שהדילוג דפסח שני נמשך בהדרגא דשני (יסוד), הוא, כי מעלת הדילוג דפסח שני (שהדילוג הוא נעלה יותר) נראה (גם) בזה שהדילוג נמשך בהדרגא דשני (כדלקמן סעיף ה).

ועפ"ז יש לקשר הביאור הנ"ל (דהצ"צ) שפסח שני הוא דרגא שני ונעלית בעבודה הבאה לאחרי הקדמת העבודה דפסח ראשון, עם הענין דפסח שני כמו שהוא בפשטות, שהוא תיקון והשלמה למי שלא הקריב פסח¹⁸, כי זה שפסח שני מתקן ומשלים החסרון דזה שלא הקריב פסח הוא מפני שהגילוי דפסח שני הוא דילוג שלא בהדרגה, שאין בו מדידות והגבלות, גם לא המדידות וההגבלות של הדילוג דפסח (ראשון)¹⁹, ולגבי גילוי זה — "איז ניטאָ קיין פאַרפאַלן"²⁰.

ג) ויובן זה בהקדים הידוע²¹ דמהחילוקים בין ז"א למלכות הוא, שהמלכות היא קצה העליון (מקור) דבי"ע, וז"א הוא קצה התחתון דאצילות. וכיון שבאצילות לא יגורך רע²², מובן דזה שע"י היסוד (ז"א) נעשה שלימות הברור, הענין

13 בא שם, כג. וראה לקר"ת שה"ש שם, ב. ד"ה כימי צאתך ה'תש"ח פ"א (סה"מ ה'תש"ח ע' 164).

14 זהר ח"ב לו, סע"א. לקר"ת וסה"מ ה'תש"ח שם.

15 תהלים קיח, כ. זהר ח"א ז, ב. קונטרס העבודה ספ"ב (ע' 17).

16 תניא ריש פמ"א. וראה גם שם פ"ד בתחלתו. ובכ"מ.

17 כ"ה באוה"ת בהעלותך שם (ע' ששח). וראה אגה"ק סט"ו (כג, ב). ובכ"מ.

18 ראה פסחים צג, א. וראה בארוכה לקו"ש ח"ח שיחה ד' לפי בהעלותך (ע' 126 ואילך), שגם לדעת רבי (פסחים שם), וכ"ה ההלכה (רמב"ם הל' קרבן פסח רפ"ה) שפסח שני רגל בפני עצמו הוא — ענינו של פסח שני הוא תשלומין לחסרון דראשון, שלכן כל מי שעשה את הראשון אינו עושה את השני.

19 ועפ"ז יובן זה שלדעת רבי (וכ"ה ההלכה) גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני מביא פסח שני — אף שגם לדעת רבי עיקר הזמן דהקרבן הפסח הוא בפסח ראשון (והענין דפסח שני הוא רק תשלומין לחסרון דפסח ראשון, כבהערה הקודמת), ואז (בפסח ראשון) לא הי' שייך לענין פסח — כי מכיון שע"י הדילוג דפסח שני מתבטלים גם המדידות וההגבלות דפסח ראשון, לכן היכולת להשלים החסרון הוא גם בזה שבעת פסח ראשון לא הי' זה אצלו בגדר "חסרון".

20 "היום יום" יד אייר, פסח שני (משיחת פסח שני ה'תש"א ס"ה — סה"ש ה'תש"א ע' 115).

21 תו"א תרומה פא, ב. המשך תרס"ו ס"ע תרפד ואילך. ובכ"מ.

22 תהלים ה, ה. לקר"ת במדבר ג, סע"ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' א'תצג. וש"נ.

דאתהפכא, הוא כמו שהוא נמשך לברר²³, ועיקר העבודה שמצד ז"א הוא (לא ענין הברורים, אלא) להמשיך אור²⁴. וכמו שהוא בנוגע לספירת היסוד (ענינו של חודש השני בספירות), עד"ז הוא גם בנוגע להעבודה דספירת העומר (ענינו של חודש השני בעבודת האדם), שעיקר ענינה (לפי ביאור אחד²⁵) הוא לא ברור המדות דנפש הבהמית אלא המשכת מ"ט שערי בינה, ועד שע"ז נמשך גם שער הנו"ן²⁶. ויש לומר, דזהו גם מה שאייר הוא ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל²⁷, שהם ד' רגלי המרכבה, שהביטול דמרכבה הוא באופן שמלכתחילה אין מקום לענין של ישות ומכ"ש לרע שצריך לפעול בו ביטול, וכמבואר בתניא²⁸ בענין האבות הן הן המרכבה²⁹ שלא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם.

ד) ומכל זה מובן, דבחודש אייר, חודש השני, שני ענינים. העבודה דאתהפכא, תכלית השלימות דסור מרע³⁰, והעבודה דילכו מחיל אל חיל³¹ בקדושה עצמה, ועשה טוב³². ויש לומר, דזהו שהמנין דבני" בחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים הי' ע"י משה ואהרן³³, כי הענין דסור מרע (שבחודש השני) שייך לאהרן שענינו הוא אוהב שלום ורודף שלום כו'³⁴, דענין השלום הוא לשלול המחלוקת והפירוד, והענין דועשה טוב (שבחודש אייר) שייך למשה שענינו הוא תורה³⁵, שמלכתחילה אין שייך בה נתינת מקום לענין הפכי ח"ו³⁶, דזהו גם מ"ש³⁷ ותרא אותו כי טוב הוא שמיד כשנולד נתמלא הבית כולו אורה³⁸.

23 ראה המשך תער"ב ח"ב ע' אי"מט. שם ע' אי"א.

24 להעיר מאגה"ק סכ"ו (קמד, ב ואילך), שאפילו מצד המלכות — ענין הברורים הוא דוקא "בזמן גלות השכינה", "אבל בצאת השכינה מקליפת נוגה .. אזי לא יהי' עסק התורה והמצוות לברר בירורין כ"א .. להמשיך אורות עליונים".

25 ראה ד"ה להבין ענין ספה"ע ה'תשמ"ז (התוועדויות תשמ"ז ח"ג ע' 310 ואילך), שבהדרושים המדברים בענין ספה"ע — ג' ביאורים: א) שהעבודה דספה"ע יש בה ב' הקוין, דסור מרע דועשה טוב. ב) שהעבודה דספה"ע היא רק בהקו דסור מרע. ג) שהיא רק בהקו דועשה טוב.

26 לקו"ת במדבר יב, א. ובכ"מ.

27 מאורי אור מערכת א' אות פד. ב"ש לאה"ע סכ"ו ס"כ. מגלה עמוקות אופן קכא.

28 פכ"ג (כח, ב).

29 בר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' רטו. וש"נ.

30 וכנ"ל ס"א (מלקו"ת) שהיא עבודה השני' ביציאת מצרים. ובאוה"ת שם (ע' שסז) דהיציאה ממצרים בחודש הראשון הוא "סור מרע גמור", ובאייר "הוא בחי' שנית, לצאת אפילו מק"נ".

31 תהלים פד, ח.

32 להעיר מלקו"ת בלק עג, סע"ג ואילך, שע"י העבודה דועשה טוב ממשיכים "טוב העליון שהוא היסוד" (ענינו של חודש אייר).

וע"פ המבואר בלקו"ת שם (עג, ד) שע"י העבודה דועשה טוב "מתקן ההסתור הנמשך מהצמצום דשם אלקים", וכ"שאיין עושה טוב כדבעי גורם התגברות הדינין" — יומתק זה שהעבודה בחודש אייר (גם להביאור שהעבודה דאייר היא ועשה טוב) היא עבודה שני' ביציאת מצרים.

33 כמ"ש (במדבר א, ג) תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן.

34 אבות פ"א מ"ב.

35 כמ"ש "זכרו תורת משה עבדי" — מלאכי ג, כב. וראה שבת פט, א. שמור"ר פ"ל, ד. וש"נ.

36 דדברי תורה אינן מקבלין טומאה — ברכות כב, א.

37 שמות ב, ב.

38 פרש"י עה"פ, מסוטה יב, א. שמור"ר פ"א, כ. ועוד.

ויש לומר, דזה שיציאת מצרים היתה ע"י אהרן ומשה³⁹, אף שהעבודה דיציאת מצרים היא סור מרע, ובסור מרע גופא באופן דאתכפיא, הוא, כי גם העבודה דאתכפיא צריכה להיות באופן שתביא לא רק לאתהפכא, אלא גם להעבודה בהקן דועשה טוב שלמעלה מענין הבריורים. וי"ל שהוא ע"ד המבואר בתניא⁴⁰ שגם אלו שעיקר עבודתם הוא אל תהי רשע⁴¹, צריכים להשתדל לקיים את השבועה⁴¹ תהי צדיק, הן בנוגע להיות מואס ברע (הענין דאתהפכא) והן בנוגע להתענג ולשמוח בה' ע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה (העבודה דקדושה שלמעלה מענין הבריורים).

הנה עד"ז הוא לאידך גיסא, שגם כשנמצאים בהעבודה דחודש אייר (העבודה דאתהפכא, ולמעלה יותר העבודה דמרכבה) צריך להיות רושם מהחיות וההתפעלות של העבודה דאתכפיא, שלכן מזכירין⁴² יציאת מצרים גם לימות המשיח⁴³. והענין הוא, דכשהרע הוא בתקפו, הנה היראה מהרע גורמת הבריחה ממנו באופן דחפזון⁴⁴. וע"י החפזון דישאל נעשה גם חפזון השכינה⁴⁵ כביכול, מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות⁴⁶. דחפזון מביא לדילוג שלמעלה מסדר והדרגה. משא"כ העבודה דאתהפכא לאחרי שיצא כבר מהרע, ומכ"ש העבודה דועשה טוב, היא בסדר והדרגה. ולכן צריך להמשיך בה ענין הדילוג דיציאת מצרים. וזהו"ע פסח שני, המשכת הדילוג בהעבודה דועשה טוב, העבודה דחודש השני. שלאחרי הדילוג שהי' בהעבודה דסור מרע (פסח ראשון), נמשך הדילוג גם בהעבודה דועשה טוב (פסח שני). וע"ד מ"ש⁴⁷ משכני אחרין נרוצה, דע"י שנפש האלקית פועלת שנפש הבהמית יהי' לה אהבת ה', שהאהבה דנפש הבהמית היא בדרך מרוצה, עי"ז נעשה מרוצה גם בנפש האלקית⁴⁸.

39 ראה וראו ו, כ"כז. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אהרן ביחס למשה ס"י (ע' קעג ואילך). וש"נ.

40 פי"ד (כ, א).

41 נדה ל, סע"ב.

42 ברכות יב, סע"ב.

43 וכמשנת"ל בד"ה ובראשי חדשיכם דמוצאי ש"פ אחרי, מבה"ח וער"ח אייר שנה זו (תשל"ח).

44 וכמו שהי' ביציאת מצרים, כמ"ש (ראה טז, ג) "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים". וראה ד"ה וככה באוה"ת בא ס"ע רצא ואילך. שם ס"ע שב ואילך. כך ח ס"ע ב'תתקמ ואילך. המשך וככה תרל"ז בתחילתו (פ"ב). סד"ה וככה תער"ב (סה"מ תער"ב-ע"ו ע' קסו). ד"ה כימי צאתך ה'תש"ח פי"ג (סה"מ ה'תש"ח ע' 167).

45 ראה ברכות ט, א. מכילתא עה"פ בא שם, יא. יל"ש עה"פ (רמו קצט). יל"ש ישעי' עה"פ (ישעי' נב, יב) כי לא בחפזון תצאו (רמו תעו). ובתיב"ע עה"פ בא שם: בבהילו דשכינת מארי עלמא. וראה ד"ה וככה באוה"ת שם ע' רצא ואילך. שם ע' רחצ ואילך. כך ח ע' ב'תתקלד ואילך. המשך וככה הנ"ל בתחילתו (פרקים א-ג) ובסופו (פקק"ט ואילך). ד"ה וככה תער"ב (סה"מ תער"ב-ע"ו ע' קנח ואילך). ד"ה כי בחפזון ה'תש"ח פ"א-ב (סה"מ ה'תש"ח ע' 151 ואילך). ד"ה וככה ה'תשל"ז (סה"מ תשל"ז ע' 192 ואילך).

46 שה"ש ב, ח. מדרשים שבהערה הקודמת.

47 שה"ש א, ד.

48 להעיר ש"משכני" (דקאי על יצי"מ*) הוא לשון יחיד, וכן "הביאני המלך חדריו" (דקאי על מ"ת*) הוא לשון יחיד — כי הגילוי דיצי"מ ודמ"ת הוא בנפש האלקית. ולכן יש לומר, שגם "אחרין נרוצה" (שבאמצע), אף ש"נרוצה" הוא לשון רבים — ההדגשה בזה שנעשה "מרוצה" (גם) בנפש האלקית. ולהעיר שעפ"ז יומתק זה ש"אחרין נרוצה" לשון רבים (דקאי על ספה"ע*) הוא הקדמה למתן תורה* —

נרוצה לשון רבים⁴⁹. אבל, לאחר שנמשך הדילוג בהעבודה דועשה טוב, דילוג זה הוא נעלה יותר מהדילוג דפסח. כי הוא מחמת היראה מהרע (ענין בפ"ע), משא"כ הדילוג שבתומ"צ (העבודה דועשה טוב) הוא מפני שהם חכמתו ורצונו של הקב"ה, בלי גבול האמיתי. ולכן, לאחר שמתגלה הבל"ג שבהם ע"י הדילוג דסור מרע, הדילוג (ענין הבל"ג שלמעלה מהדרגה) דהעבודה דועשה טוב הוא דילוג גדול יותר⁵⁰.

ועפ"ז יוכן גם הפתגם של כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵¹ שפסח שני שייך לנפש השנית, כי מעלת הדילוג דפסח שני על הדילוג דפסח ראשון הוא, שהדילוג דפסח ראשון הוא מצד ההעלם וההסתר דנפש הבהמית (נפש הראשונה), והדילוג דפסח שני הוא שמתגלה הבל"ג דנפש השנית שהיא חלק אלוקה ממעל ממש⁵². שגם בהיותה מלובשת בגוף, היא חלק אלוקה ממעל ממש מלשון מישוש⁵³.

(ו) **ואולי** יש להוסיף, שמעלת הדילוג דפסח שני על הדילוג דפסח ראשון הוא באין ערוך, ועד שהוא דילוג גם לגבי הדילוג דפסח (ראשון). וע"ד מ"ש⁵⁴ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהגילויים דגאולה העתידה יהיו נפלאות גם לגבי הנפלאות שהיו ביציאת מצרים⁵⁵. וביאור הענין (השייכות דפסח שני לגאולה העתידה)⁵⁶ בפרטיות יותר, הנה איתא במדרש⁵⁷ שגאולת מצרים [וכן הגאולה מגלות בבל ושאר הגאולות עד להגאולה דלעתיד] היא דוגמת אור הנר, וגאולה העתידה היא כמו אור השמש שאינו נכבה. ומבואר בחסידות⁵⁸, דזה שגאולת מצרים נמשלה לאור הנר, הוא, כי נר הוא בחינת מלכות, והגילוי שהי' בגאולת מצרים, עם היותו גילוי שלמעלה מהשתלשלות, הי' בהתלבשות בבחינת המלכות, כמ"ש ופסח הוי' על הפתח, דפתח

אף שהבירור דלעו"ז מגיע רק בבחינת לבוש מלכות ולא בבחינת כתר מלכות (תו"א מג"א צא, ב), והרי הגילוי דמ"ת, "בעטרה שעטרה לו אמו" (שה"ש ג, יא) הוא בחי' כתר מלכות (כמבואר בתו"א שם) — די ש לומר הביאור בזה, דזה ש ע"י "אחרין נרוצה" באים ל"הביאני המלך חדריו" (לא מצד הבירור והמרוצה דנפש הבהמית, אלא) מצד המרוצה דנפש האלקית (שנעשה ע"י המרוצה דנה"ב).

(49) ד"ה ציון במשפט ה'תשמ"א ס"ו, ובהנסמן שם הערה 47 (לקמן ח"ד ע' קנ).

(50) ראה ער"ז אוה"ת שמע"צ ע' א'תתו, דהגם שהעלי' דנפש האלקית היא ע"י בירור נה"ב, מ"מ, העלי' דנפש האלקית היא למעלה מהשרש דנה"ב, לכי לך לעצמותך.

(51) שיחת פסח שני ה'תש"א הנ"ל שם (סה"ש שם ע' 114).

(52) תניא רפ"ב.

(53) אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד אגרת אינו (ע' תז). וראה "היום יום" כג מנחם אב (מאגרת הנ"ל — ע' תד). מכתב כ"ב אייר ה'תשי"א*.

(54) מיכה ז, טו.

(55) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ סק"ח (ע' תפז), מפע"ח שער חג המצות פ"ז (בד"ה מהר"י ז"ל). וראה ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים דאחש"פ ה'תשל"ט (לעיל ע' רד ואילך), ה'תשמ"ב (לעיל ע' קמו ואילך).

(56) להעיר שבגאולה העתידה כתיב (ישעי' יא, יא) "שנית". וראה רש"י ורד"ק שם.

(57) מדרש תהלים עה"פ (לו, י) כי עמך מקור חיים (הובא בקיצור ביל"ש עה"פ (רמז תשכז)). הובא באוה"ת (יהל אור) עה"פ (ע' קלח). ד"ה וככה באוה"ת בא ע' ש. כרך ח ע' ב'תתקלה. ד"ה כי בחפזון ה'תש"ח פ"ב (סה"מ ה'תש"ח ע' 153).

(58) ד"ה כימי צאתך ה'תש"ח (שבהמשך לד"ה כי בחפזון הנ"ל) פ"ב (סה"מ שם ע' 164 ואילך).

(* נעתק בליקוט פירושים וכו' לתניא שם אות יא. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ד ע' רצא. המו"ל.

הוא מלכות (כנ"ל סעיף א). ומזה מובן, דזה שהגאולה העתידה נמשלה לאור השמש הוא כי הגילוי דלמעלה מהשתלשלות שיהי' אז יהי' בבחינת ז"א⁵⁹. וזוהי השייכות דפסח שני לגאולה העתידה, כי הגילוי דפסח שני הוא ביסוד ז"א, כנ"ל.

ז) ויהי רצון, שמעשינו ועבודתינו⁶⁰, ובפרט בהענינים השייכים לפסח שני, יקרבו וימהרו עוד יותר הגאולה העתידה, שגם הגאולה העתידה תהי' באופן של דילוג, כדאיתא במדרש⁶¹ דקול דודי גו' מדלג על ההרים זה מלך המשיח, ואדרבא, בגאולה העתידה יהי' דילוג גדול יותר (דוגמת (אבל למעלה מ)הדילוג דפסח שני שהוא דילוג גדול יותר מהדילוג דפסח ראשון), שלא תהי' בסדר והדרגה מדרגא לדרגא כלל⁶², כהפס"ד⁶³ מיד הן נגאלין, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

59) ראה גם אוה"ת (יהל אור) לתהלים שם, ד"נר" הוא מלכות ו"אור" הוא ז"א. ולהעיר גם מקונטרס עץ החיים פ"ב.

60) לשון התניא רפל"ז.

61) שהש"ר עה"פ קול דודי (ב).

62) להעיר, שגם בענין זה הדילוג שיהי' בגאולה העתידה הוא דילוג גדול יותר. דבגאולת מצרים ארו"ל (ר"ה יא, רע"א) "בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים", וברש"י שם "ששה חדשים לפני גאולתם פסק השעבוד". ונמצא שהגאולה דיציאת מצרים לא היתה באופן דמן הקצה אל הקצה [ועד שביטול העבודה שהיתה בר"ה נק' בשם "אתחלתא דגאולה" (רד"ה החודש עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שכג) וה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 20)]. משא"כ גאולה העתידה תהי' [כפס"ד הרמב"ם] באופן של "מיד". וי"ל — למעלה מגדר דקצה.

63) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.